

מפת חשיבה לפתיחת גבולות בית הספר

תיאור ומטרת

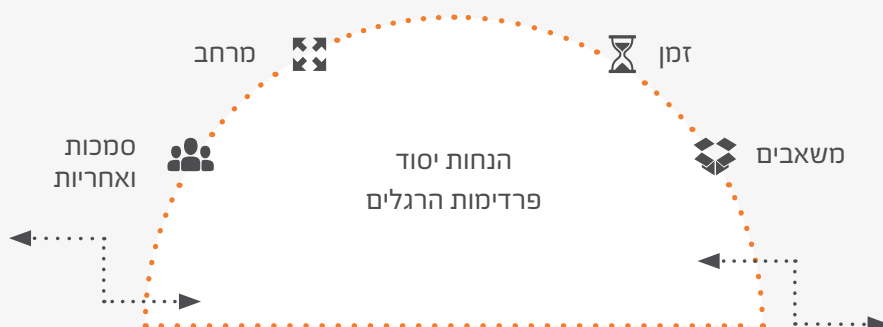

"פתיחת גבולות בית הספר" פירושה התמקמות מחדש של בית הספר ביחס לעולם המתחדש שסביבו. פתיחת הגבולות מחייבת שינויים בתפיסות ועמדות של המנהיגות וצוות בית הספר. לפעמים גבולות בית הספר לא נפתחו עד כה כי המנהל והצוות לא הקדישו די תשומת לב לסוגיה זו. מפת החשיבה אינה מיועדת למצבים אלו והיא גם איננה יעילה לפתרון בעיות טכניות המעכבות את פתיחת גבולות בית הספר. ברם, כאשר הצוות המוביל כבר השקיע זמן בתכנון אך נתקל בחסמים, מפת החשיבה עשויה לאפשר לצוות להתגבר על אותם חסמים בפתיחת הגבולות. ההנחה היא שגבולות לא נפתחים מפאת הנחות יסוד או פרדיגמות שמונעות מאיתנו להצליח. תרגיל מחשבתי אודות תרחישי קיצון ואילוצים מאפשר לזהות הזדמנויות ולערער על הנחות היסוד, הפרדיגמות וההרגלים. באותה מידה, פתיחת גבולות בית הספר עשויה להיות תוצאה של רצון חיובי וחלומות רחוקים.

המטרה של מפת החשיבה היא לאתר התנסות ראשונית שמייצרת תהודה ועשויה להוביל תהליך מתקדם יותר לקראת הגשמת תהליך השינוי במלואו לאחר זמן. השימוש במפת החשיבה מיועד לצוות בית ספר שמעוניין לעסוק בסוגיית פתיחת גבולות בית הספר, כמו גם למפגשים של המפקחים ומנהליהם, או קהילת מנהלים. עבודה משותפת תזמן שיח רחב ותאפשר חשיבה לזהות את נקודת הערעור.

על אילו גבולות מדובר?

- הנחות היסוד מתייחסות לפחות לארבעה סוגים של גבולות:
- משאבים** | היקף המשאבים העומדים לרשות בית הספר מעצבים את התפיסה אודות היכולות של בית הספר לפעול. המונח 'משאבים' כולל דברים רבים שהם מעבר לסכום הכסף העומד לרשות המנהל, כגון: כוח אדם, משאבי הקהילה ועוד.
 - מרחב** | הגדרות המקיפות את בית הספר נתפסות כביטוי ראשוני לגבולות של בית הספר. עד כמה קיימות אינטראקציות בין בית הספר ובין גופים וארגונים הנמצאים בסביבת בית הספר?
 - סמכות ואחריות** | מגוון תפיסות הנוגעות לשיטות ניהול והובלה של צוותים כמו גם הרגלים כיצד לחלק משימות מציבות גבולות לא-פיזיים בפני האפשרות לחולל שינוי.
 - זמן** | בדרך כלל פתיחת הגבולות משתמעת כפתיחה של גבולות המרחב או הזמן, אך פתיחת גבולות מחייבת התבוננות רחבה יותר של 'גבולות'.
- חשוב להדגיש, פתיחה של גבול אחד כמעט תמיד מחייבת גם פתיחה של גבולות אחרים.**

אתם מוזמנים
לחשוב יחד ולאתר
גבול נוסף שאיננו כלול
בארבעת הגבולות
שמוזכרים באיור.

משחק פתיחה

דגש הנחייה

התהליך לפתיחת גבולות בית הספר יתחיל במשחק הפתיחה שיעורר את החשיבה, רק לאחר מכן הצוות יעבור למפת החשיבה.

משחק פתיחה

המטלה

"עיצוב גבולות דיפוזיים לבית ספר". (דיפוזיה: מונח מעולם הטבע המתאר פיזור של חומר מריכוז גבוה שלו לריכוז נמוך שלו, ערבוב הדרגתי של החומר עד להגעה לריכוז אחיד). בהקשר הנוכחי, כיצד נעצב את הגבולות של בית הספר כך שיבטאו את מעבר האיכויות והתהליכים המתרחשים דרך כלל בתוך בית הספר אל העולם שמחוץ לו ולהיפך.

א | מתחלקים לקבוצות עבודה כדי לקבל ריבוי נקודות מבט. קיימו דיון פנימי בקבוצה כיצד לדעתכם נכון לעצב 'גבול' כמטפורה. לאיזה סוג של גבול אתם מתכוונים?

ב | כל קבוצה מקבלת חומרים בסיסיים (פלסטלינה, קיסמים, פתקי ממו) ועובדת בנפרד על עיצוב של מטפורה מתאימה לגבולות דיפוזיים של בית ספר.

ג | לקראת השיתוף בין הקבוצות, הגדירו לעצמכם לאור המטפורה שיצרתם את האופן בו הקבוצה שלכם הבינה את המשמעות של המושג 'גבול'.

ד | עם סיום העבודה בקבוצות עוברים יחד בין הקבוצות וכל קבוצה מציגה את המטפורה שיצרה.

מה האחרים רואים / מבינים / מפרשים ב'גבול' שבנתה הקבוצה?

ד | דיון במליאה

התבוננות על הגבולות השונים יזמן שיח בירור עמדות:

1. האם כל הנוכחים מבינים את המשמעות של גבולות בית הספר באופן דומה?
2. עם אילו הנחות יסוד הגיעו המשתתפים מהבית?

קעת עבדו לפי הפרוטוקול על תרשים הזרימה עד השלב האחרון בו תגדירו את הגבול אותו תרצו לפתוח.